
Anotace

Le mythe moderne du progrès, décortiqué et démonté par le philosophe Jacques Bouveresse à partir des critiques de Karl Kraus, Robert Musil, George Orwell, Ludwig Wittgenstein et Georg Henrik von Wright.

Marseille, Agone 2017. 110 s.

Malá knížka nesoucí název **Moderní mýtus pokroku**, vyloupenutý a rozebraný filosofem **Jacquesem Bouveressem**, a vydaná v pozoruhodné edici „Sto tisíc znaků“ marseilleského nakladatelství Agon, představuje další z filosofických kritik adresovaných známým francouzským myslitelem mýtům současného světa. Nebo možná že ani ne tak mýtům jako spíše bezmyšlenkovitému a nekritickému užívání pojmů, jež ztratily svůj obsah, a tedy i smysl. Jacques Bouveresse, emeritní profesor pařížské Sorbonny, nenávidí nepřesnost a neurčitost ve vyjadřování, jež chtě nechtě prozrazují nepřesnost i v myšlení. Řada jeho knih cílí právě na tyto nešvary, jež mohou ovšem často být jen dítky jisté úspěchanosti a snad i pohodlnosti svých autorů.

Jacques Bouveresse v rámci svého kritického úsilí ovšem i ctí některé autority filosofického a literárního světa. Patří mezi ně v první řadě Friedrich Nietzsche, ale také Robert Musil a Karl Kraus nebo Ludwig Wittgenstein či Georg Henrik von Wright. Všechna tato jména nalezneme spolu se jménem George Orwella v podtitulu knihy věnované modernímu mýtu pokroku. A otevřeme-li ji, pak se v ní ještě setkáme se jmény Rodolpha Töpfera, Johanna Nepomuka Nestroye nebo George Christopha Lichtenberga. Na malou knihu, jež si musí vystačit s pouhými sto tisíci znaky, je tu hodně jmen a také hodně odkazů. Všechny ilustrují nejen dlouhou řadu úvah a pochybností o tom, zda víme, o čem mluvíme, když něco označujeme za pokrok, nýbrž také dlouhodobý systematický zájem francouzského filosofa o filosofický a literární odkaz všech zmíněných autorů.

V knize ovšem nejde jen o mýtus a bezmyšlenkovitě označování všeho, co se v dané chvíli považuje a prohlašuje za nové, termínem „pokrok“. Bouveressovi jde o něco důležitějšího. Ukazuje totiž nepřijemnou pravdu, kterou slovíčkem „pokrok“ rádi zakrýváme a jejíž podstata spočívá v tom, že se žádný opravdový pokrok lidského poznání – jakkoli vítaný a úžasný, ať v technické, zdravotní, či sociální oblasti lidského života – nemůže rozpínat donekonečna. Každý pokrok, dříve či později, narazí na své základní meze. Mýtus pokroku se pokouší tento fakt zastřít, dnes je dokonce zdrojem jedné ze současných utopií, o nichž tak pěkně a poutavě píše jiný francouzský filosof – Thomas Wolff.¹ A přesně to je vlastním předmětem Bouveressovy kritiky.

Petr Horák

1 Wolff, T., *Trois utopies contemporaines*. Paris, Fayard 2017.